

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Rzeszowie

LRZ.410.009.02.2019

Pani Beata Kot
Podkarpacki Wojewódzki Konserwator Zabytków
Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków z siedzibą
w Przemyślu
ul. Jagiellońska 29, 37-700 Przemyśl

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/19/023 - Ochrona materialnego dziedzictwa kulturowego mniejszości narodowych

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków z siedzibą w Przemyślu, ul. Jagiellońska 29, 37-700 Przemyśl ¹
Kierownik jednostki kontrolowanej	Beata Kot, Podkarpacki Wojewódzki Konserwator Zabytków od 13 kwietnia 2016 r. ² W okresie objętym kontrolą funkcję kierownika jednostki poprzednio pełniła Grażyna Stojak, od 30 września 2008 r. do 1 kwietnia 2016 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Działania na rzecz ochrony materialnego dziedzictwa kulturowego mniejszości narodowych. 2. Współpraca przy realizacji działań i celów ochrony materialnego dziedzictwa kulturowego mniejszości narodowych.
Okres objęty kontrolą	Lata 2016-2019 ³ , z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem, jeżeli miały wpływ na ocenę kontrolowanej działalności.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ⁴
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Rzeszowie ⁵
Kontroler	Dagmara Mazurkiewicz-Karasińska, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LRZ/80/2019 z 15 maja 2019 r. (akta kontroli str.1-2)

¹ Dalej: WUOZ.

² Dalej: Wojewódzki Konserwator Zabytków.

³ Do dnia 31 marca 2019 r.

⁴ Dz. U. z 2019 r. poz. 489, dalej: ustawa o NIK.

⁵ Dalej: NIK.

II. Ocena ogólna⁶ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Wojewódzki Konserwator Zabytków w latach 2016-2019 podejmowała skuteczne działania na rzecz ochrony materialnego dziedzictwa kulturowego mniejszości narodowych na terenie województwa podkarpackiego.

Uzasadnienie oceny ogólnej

Wojewódzki Konserwator Zabytków współfinansowała prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy obiektach zabytkowych wytworzonych przez mniejszości narodowe zamieszkujące teren przedwojennej Rzeczypospolitej, udzielając dotacji celowych na ww. zadania, w miarę posiadanych zasobów dotacji celowych, jak również, stosownie do potrzeb beneficjentów.

Prowadziła rejestr zabytków i wojewódzką ewidencję zabytków, w których wpisano odpowiednio 1866⁷ i 377⁸ zabytków należących do różnych mniejszości narodowych, nie wyróżniając, jako odrębnej kategorii zabytków, stanowiących materialne dziedzictwo kulturowe mniejszości narodowych.

WUOZ właściwie sprawował nadzór konserwatorski, wydając pozwolenia, na m.in.: prowadzenie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru, dokonując odbiorów konserwatorskich robót wykonanych przy zabytkach mniejszości narodowych, przeprowadzając kontrole przestrzegania i stosowania przepisów dotyczących ochrony zabytków i opieki nad zabytkami i wydając zalecenia pokontrolne.

Wojewódzki Konserwator Zabytków współpracowała z właścicielami i/lub posiadaczami zabytku mniejszości narodowych, jednostkami samorządu terytorialnego, a także ze społecznymi opiekunami zabytków w sposób pozwalający na określenie stopnia potrzeb i celów dotyczących ochrony dziedzictwa kulturowego mniejszości narodowych.

Niewykorzystanie przez beneficjentów przyznaných kwot dotacji celowych na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytkach mniejszości narodowych, w latach 2016-2018 w wysokości odpowiednio: 131,9 tys. zł, 143,2 tys. zł, 154 tys. zł, wynikało m.in. z powodu ich rezygnacji z części lub całości otrzymanego dofinansowania. Stanowiło to odpowiednio: 8%, 10%, 10%, kwot udzielonych dotacji celowych na prace konserwatorskie przy zabytkach mniejszości narodowych.

Ustalone nieprawidłowości polegały na:

- nieuzasadnionym odrzuceniu w 2018 r. z przyczyn formalnych dwóch wniosków z 81 złożonych w 2018 r. (tj. 2,5%) o udzielenie dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, z uwagi na (załączone do wniosków) nieaktualne pozwolenia na prace konserwatorskie przy zabytku,
- niezawiadomieniu dwóch wnioskodawców o odrzuceniu ich wniosków o dotację, które zostały złożone do WUOZ celem udzielenia dotacji celowej w 2018 r. na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków.

⁶ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁷ Obiekty wpisane do rejestru zabytków należące do mniejszości narodowych: ukraińskiej, żydowskiej, niemieckiej (w sumie 1866) - i innych (w sumie 631) tzw. obiekty wielokulturowe.

⁸ Obiekty wpisane do ewidencji zabytków należące do mniejszości narodowych: ukraińskiej, żydowskiej, niemieckiej (w sumie 377 i innych (w sumie 804) tzw. obiekty wielokulturowe.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe⁹ kontrolowanej działalności

OBSZAR	1. Działania na rzecz ochrony materialnego dziedzictwa kulturowego mniejszości narodowych
Opis stanu faktycznego	<p>1. Z uwagi na brak wymogu prawnego do gromadzenia w rejestrze zabytków i ewidencji zabytków danych dotyczących przynależności zabytków do danej mniejszości narodowej, WUOZ miał trudności z wyodrębnieniem z rejestru zabytków i wojewódzkiej ewidencji zabytków stanowiących materialne dziedzictwo kulturowe mniejszości narodowych. Z wyjaśnień Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków wynikało, że wiedza, jaką dysponował WUOZ w tym zakresie, była zawarta w dokumentacji, materiałach naukowych i archiwalnych, przeprowadzanych kwerendach archiwalnych przez inne instytucje. Dokumentacja to jeden z elementów umożliwiających określenie skali potrzeb w zakresie ochrony materialnego dziedzictwa kulturowego mniejszości narodowych (ilościową oraz stanu, w jakim znajduje się dany obiekt w momencie opracowywania ww. dokumentacji). Inną formą pozwalającą na określenie zakresu potrzeb są inspekcje zabytków prowadzone przez pracowników WUOZ i wynikające z tych przeglądów wnioski. Wojewódzki Konserwator Zabytków wyjaśniła, że <i>ze względu na znaczną ilość zabytków oraz braki kadrowe nie jest możliwa pełna i kompleksowa kwerenda zaewidencjonowanych obiektów w krótkim czasie. Jest to zadanie prowadzone stale przez wiele lat.</i></p> <p>Łączna liczba nieruchomości zabytków stanowiących materialne dziedzictwo kulturowe mniejszości narodowych, wpisanych do rejestru zabytków i ewidencji zabytków na terenie województwa podkarpackiego, wynosiła¹⁰ 1002 (433 obiekty wpisane do rejestru A i 569 - wpisane do ewidencji zabytków), w tym:</p> <ul style="list-style-type: none">- 415 obiektów stanowiących materialne dziedzictwo kulturowe mniejszości ukraińskiej,- 139 obiektów stanowiących materialne dziedzictwo kulturowe mniejszości żydowskiej,- 15 obiektów stanowiących materialne dziedzictwo kulturowe mniejszości niemieckiej,- 433 obiektów nieruchomości bez przypisania ich do konkretnej mniejszości narodowej, tzw. wielokulturowe. <p>W zbiorze 433 rejestrowych zabytków nieruchomości było:</p> <ul style="list-style-type: none">- 178 - przypisanych do dziedzictwa mniejszości ukraińskiej,- 49 - przypisanych do dziedzictwa mniejszości żydowskiej,- 8 - przypisanych do dziedzictwa mniejszości niemieckiej,- 198 - to zabytki tzw. "wielokulturowe", tj. bez przypisania ich do konkretnej mniejszości narodowej, z uwagi na brak możliwości dokonania przez WUOZ pełnej i kompleksowej kwerendy zaewidencjonowanych obiektów. <p>Wśród 569 obiektów ujętych w ewidencji zabytków nieruchomości ogółem wpisano 237 obiektów należących do mniejszości ukraińskiej, 90 - należących do mniejszości żydowskiej, 8 - należących do mniejszości niemieckiej oraz 234 - to tzw. zabytki "wielokulturowe".</p>

⁹ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

¹⁰ W odniesieniu do danych za 2019 r. podawane są na dzień 30 kwietnia 2019 r.

Łączna liczba zabytków ruchomych mniejszości narodowych wpisanych do rejestru zabytków i ewidencji zabytków na terenie województwa podkarpackiego wynosiła 1674, w tym w rejestrze było - 1631 obiektów, w ewidencji 43 obiekty.

Liczba zabytków rejestrowych wynosiła: 1631, w tym 1629 to zabytki należące łącznie do mniejszości ukraińskiej i zabytki tzw. wielokulturowe (zgrupowane w 123 obiektach), ponadto dwa zabytki dziedzictwa mniejszości żydowskiej, (wystrój malarski w dwóch synagogach).

Zabytki ww. mniejszości narodowych stanowią najczęściej obiekty sakralne (cerkwie, synagogi, cmentarze).

W latach 2016-2019 na dzień 31 grudnia i 30 kwietnia 2019 r. do rejestru zabytków nieruchomych wpisanych było odpowiednio: 232, 233, 234, 235 obiektów dziedzictwa kulturowego mniejszości narodowych.

W ewidencji zabytków nieruchomych zarejestrowano odpowiednio: 322, 327, 334, 334 obiekty.

W rejestrze zabytków ruchomych w ww. okresach czasu zarejestrowanych było odpowiednio: 1601, 1620, 1631, 1631 zabytków, w ewidencji - odpowiednio: 42, 43, 43, 43.

Do materialnego dziedzictwa kulturowego w latach 2016-2019 w odniesieniu do:

- ukraińskiej mniejszości narodowej przypisano odpowiednio 408, 410 i 415 obiektów, z czego odpowiednio: 176, 177, 178 i 178 wpisano do rejestru zabytków i odpowiednio: 232, 233, 237, 237 do ewidencji zabytków,
- żydowskiej mniejszości narodowej przypisano odpowiednio 209, 219 i 226, 229 obiektów, z czego odpowiednio: 129, 134, 138, 139 wpisano do rejestru zabytków i odpowiednio: 80, 85, 88, 90 do ewidencji zabytków,
- niemieckiej mniejszości narodowej przypisano 15 obiektów, z czego 8 wpisano do rejestru zabytków, a 7 do - ewidencji zabytków.

Wojewódzki Konserwator Zabytków zgodnie z art. 8 ust.1 i art. 22 ust. 2 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami¹¹ prowadziła dla zabytków znajdujących się na terenie województwa rejestr zabytków w formie odrębnych ksiąg dla zabytków nieruchomych, ruchomych, archeologicznych oraz wojewódzką ewidencję zabytków w formie kart ewidencyjnych.

Rejestr zabytków był weryfikowany w przypadku wydania decyzji przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, dotyczącej całkowitego lub częściowego skreślenia obiektu z rejestru oraz w wyniku zgłoszeń właścicieli o zmianie własności zabytku. Aktualnie dokonuje się w WUOZ przenoszenia wpisów z ksiąg rejestrowych dawnych województw¹² do rejestru zabytków województwa podkarpackiego. Wiąże się to z koniecznością bieżącego przeprowadzania analizy wpisanych do rejestru zabytków obiektów i ich kontroli. W szczególności lustracji podlegają obiekty ruchome wpisane do rejestru zabytków, z uwagi na fakt, iż decyzje o ich wpisie mogą zawierać od kilku do kilkudziesięciu zabytków. Konieczna jest więc w niektórych przypadkach kontrola stanu zachowania obiektu oraz ustalenie numeru księgi wieczystej.

Według wyjaśnień Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, w latach 2016-2019 *Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego nie wydawał decyzji o skreśleniu z rejestru zabytków województwa podkarpackiego obiektów stanowiących materialne dziedzictwo kulturowe mniejszości narodowych.*

W 2017 r. przeniesiono do księgi rejestru województwa podkarpackiego osiem decyzji, w tym przeprowadzono dwie kontrole zabytków stanowiących materialne dziedzictwo kulturowe mniejszości ukraińskiej.

¹¹ Dz. U. z 2018 r., poz. 2067 ze zm. j.t., dalej ustawa o ochronie zabytków.

¹² Przemyskie, krośnieńskie, rzeszowskie, tarnobrzesckie.

W 2018 r. przeniesiono do księgi rejestru województwa podkarpackiego siedem decyzji i wykonano dwie kontrole (jedna dotyczyła zabytku należącego do dziedzictwa mniejszości ukraińskiej, druga żydowskiej).

Do 30 kwietnia 2019 r. wykonano dwie kontrole zabytków stanowiących materialne dziedzictwo kulturowe mniejszości ukraińskiej i przeniesiono wpisy z księgi dawnego województwa przemyskiego do księgi rejestru województwa podkarpackiego.

Wojewódzki Konserwator Zabytków wyjaśniła, że: *nie ma obowiązku prowadzenia zestawień w podziale na przynależność odnoszącą się do mniejszości narodowych. Ze stanowiska konserwatorskiego nadrzędną zasadą dotyczącą zabytków jest odniesienie się do jego pierwotnego przeznaczenia i funkcji oraz określenie, w przypadku świątyń czy cmentarzy, co do ich wyznania, a nie kwestii narodowościowych, dlatego też opracowany został wykaz obiektów zawierający zabytki "innych mniejszości", określonych jako "wielokulturowe".*

(akta kontroli str. 6-6a, 131-164, 245, 417- 428)

2. Wojewódzki Konserwator Zabytków wydawała pozwolenia na prowadzenie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru (w tym zabytków należących do dziedzictwa mniejszości narodowej)¹³.

W latach objętych kontrolą wydano następującą ich liczbę:

- zabytki ruchome - ogółem 64 pozwolenia, w tym w 2016 r. - 15 (13 dla zabytków mniejszości ukraińskiej, dwa - dla zabytków mniejszości żydowskiej), w 2017 r. - 16 (15 dla zabytków mniejszości ukraińskiej, jeden - dla zabytku mniejszości żydowskiej), w 2018 r. - 22 dla zabytków mniejszości ukraińskiej, w 2019 r. - 11 dla zabytków mniejszości ukraińskiej,

- zabytki nieruchome - ogółem 264 pozwolenia, w tym w 2016 r. - 44 (38 dla zabytków mniejszości ukraińskiej, pięć - dla zabytków mniejszości żydowskiej, jeden dla zabytku mniejszości niemieckiej), w 2017 r. - 75 (68 dla zabytków mniejszości ukraińskiej, pięć - dla zabytków mniejszości żydowskiej, dwa - dla zabytków mniejszości niemieckiej), w 2018 r. - 111 (101 dla zabytków mniejszości ukraińskiej, 9 - dla zabytków mniejszości żydowskiej, jeden - dla zabytku mniejszości niemieckiej), w 2019 r. - 33 dla zabytków mniejszości ukraińskiej, jeden - dla zabytku mniejszości żydowskiej.

Analiza po 10% spraw z lat 2016-2019, dotyczących pozwoleń konserwatorskich wykazała, że wydawano je w terminach od 1 do 30 dni od dnia wszczęcia postępowania. W jednym przypadku procedowanie sprawy trwało 50 dni z uwagi na jej skomplikowany charakter, wymagający postępowania wyjaśniającego.

(akta kontroli str. 169-170, 171, 346-353)

W WUOZ w latach 2016-2019 dokonano ogółem 212 odbiorów konserwatorskich robót wykonanych przy zabytkach stanowiących materialne dziedzictwo kulturowe mniejszości narodowych, w tym 88 odbiorów robót wykonanych przy zabytkach ruchomych i 124 - przy zabytkach nieruchomych. W ww. latach dokonano następującą ilość odbiorów:

- zabytki ruchome - w 2016 r. - 35, w 2017 r. - 23, w 2018 r. - 29, w 2019 r. - jeden,
- zabytki nieruchome - w 2016 r. - 42, w 2017 r. - 42, w 2018 r. - 39, w 2019 r. - jeden.

Losowa analiza 20 spraw, tj. 20% w stosunku do wszystkich odbiorów konserwatorskich wykazała, że od momentu zgłoszenia przez zarządcę obiektu

¹³ Dalej: pozwolenia konserwatorskie.

zakończenia prac konserwatorsko-restauratorskich organ dokonywał ich odbioru w terminach od 3¹⁴ do 31¹⁵ dni.

(akta kontroli str. 171, 250-297, 354-358)

Wojewódzki Konserwator Zabytków prowadziła kontrole przestrzegania i stosowania przepisów dotyczących ochrony zabytków i opieki nad zabytkami. WUOZ przeprowadził ogółem następującą liczbę kontroli planowych:

- w 2016 r.¹⁶ - łącznie 2152 kontroli¹⁷ i oględzin¹⁸ zabytków,
- w 2017 r. - 478 kontroli,
- w 2018 r. - 550 kontroli,
- w 2019 r. - 40 kontroli.

Kontrola zabytków stanowiących materialne dziedzictwo kulturowe mniejszości narodowych wykonana przez pracowników WUOZ wynosiła odpowiednio: 77, 81, 88, 11, co stanowiło odpowiednio: 3,6%, 17%, 16%, 20% wszystkich kontroli, wykonanych na podstawie art. 38 ustawy o ochronie zabytków. Oprócz kontroli planowych WUOZ wykonywał także tzw. kontrole doraźne, których w latach objętych kontrolą wykonano odpowiednio: 19, 15, 25, 9.

Na podstawie ustaleń kontroli, Wojewódzki Konserwator Zabytków wydawała zalecenia pokontrolne w ilości odpowiednio: 26, 33, 37, 8.

Zwracano w nich uwagę na określony sposób postępowania w danym rodzaju prac konserwatorskich, indywidualnie w stosunku do danego zabytku.

Wojewódzki Konserwator Zabytków wyjaśniła, że: (...) *nie korzystano z wykonania zastępczego robót konserwatorskich.*

W okresie objętym kontrolą nie było sytuacji, w której właściciel czy też użytkownik obiektu zabytkowego otrzymałby decyzję nakazującą wykonanie niezbędnych prac remontowo-konserwatorskich ze względu na zagrożenie zniszczeniem lub istotnym uszkodzeniem obiektu, co do której nie podjęto by stosowanych działań.

(akta kontroli str. 248, 299-329)

3. WUOZ przekazywał środki finansowe na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytkach mniejszości narodowych. Łączna kwota tych środków w latach 2016-2019¹⁹ wynosiła 5.480 tys. zł, co stanowiło 14,5% wszystkich dotacji przyznanych na dofinansowanie prac konserwatorskich nad zabytkami wpisanymi do rejestru²⁰.

Kwoty przyznanych środków finansowych na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytkach mniejszości narodowych w latach 2016-2019 kształtowały się odpowiednio: 1.678 tys. zł, 1.413 tys. zł, 1.485 tys. zł, 903 tys. zł.

Dotacjami tymi objęto zarówno zabytki nieruchome, jak i ruchome, a ich wysokość wynosiła odpowiednio: 1.052 tys. zł/627 tys. zł, 937 tys. zł/476 tys. zł, 1.060 tys. zł/425 tys. zł/1.060 tys. zł, 903 tys. zł/0 zł.

(akta kontroli str. 15)

¹⁴ IRN-I.5124.1.31.2017.MO Prace konserwatorskie w cerkwi greckokatolickiej pw. Przemienienia Pańskiego w Jarosławiu.

¹⁵ IRN-I.5124.1.20.2018.MO - odbiór prac remontowo-konserwatorskich wyposażenia cerkwi greckokatolickiej pw. Narodzenia NMP w Chotyńcu - płaskorzeźby apostołów/zacheuski z cerkwi.

¹⁶ W 2016 r. łącznie ewidencjonowano kontrole i oględziny.

¹⁷ Kontrola - czynność z art. 38 ustawy o ochronie zabytków polegająca na kontroli przestrzegania i stosowania przepisów dotyczących ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

¹⁸ Oględziny - zgodnie z wyjaśnieniami Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków jest to kontrola obiektu spowodowana bieżącymi sprawami wynikającymi ze składanych wniosków, uzyskaniem pozwolenia konserwatorskiego, skreślenia z ewidencji zabytków, włączenia do wojewódzkiej ewidencji, dot. opinii konserwatorskiej.

¹⁹ Na dzień 27 maja 2019 r.

²⁰ Kwota ta wynosiła 37.892.156,7 zł.

Wojewódzki Konserwator Zabytków zarządzeniami²¹ wydanymi na podstawie art. 74 ust. 2 ustawy o ochronie zabytków, ustaliła regulamin przyznawania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytkach ruchomych i nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków ze środków będących w dyspozycji Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Przemysłu²².

W § 7 ww. regulaminu wskazano procedurę wnoszenia do WUOZ wniosków o dotację, w tym m.in.: terminy oraz wykaz dokumentów, które powinny być dołączone do wniosku o dotację (decyzja o wpisie do rejestru zabytków wraz z załącznikiem graficznym, jeśli decyzja taka była w posiadaniu wnioskodawcy²³, ważne pozwolenie Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków na prowadzenie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych²⁴, pozwolenie na budowę lub oświadczenie, że pozwolenie na budowę jest wymagane, szczegółowy kosztorys inwestorski lub ofertowy całkowitych kosztów robót wraz z przedmiarem lub obmiarem robót przy zabytku wpisanym do rejestru, zweryfikowany i zatwierdzony przez inspektora nadzoru inwestorskiego, podpisany przez wykonawcę prac, kierownika robót i przedstawiciela beneficjenta, zdjęcie obiektu, aktualny dokument potwierdzający posiadanie tytułu prawnego do nieruchomości, dokument poświadczający prawo osób wskazanych we wniosku o dotację do reprezentowania wnioskodawcy, podmiot prowadzący działalność gospodarczą dołącza dokumenty, o których mowa w art. 37 ust. 1 i ust. 2 pkt 1 i 2 ustawy z dnia 30 kwietnia 2004 r. o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej²⁵.

W regulaminie przyznawania dotacji w § 8 w pkt 2 określono katalog błędów i braków formalnych podczas rozpatrywania wniosków, do których zaliczono:

- złożenie wniosku dotyczącego obiektu niewpisanego indywidualnie do rejestru zabytków,
- złożenie wniosku przez podmiot nieuprawniony lub niedołączenie ważnych aktualnych dokumentów potwierdzających prawo do dysponowania zabytkiem,
- niekompletne wypełnienie formularza wniosku, uniemożliwiającego jego rozpatrzenie,
- brak wymaganych załączników do wniosku
- brak uwierzytelnionych kopii dokumentów
- brak podpisu osób upoważnionych pod wnioskiem
- brak podpisu inwestora oraz kosztorysanta na kosztorysie wstępnym (inwestorskim), błędy rachunkowe w kosztorysie,
- brak przedmiaru robót przy kosztorysie wstępnym (inwestorskim),
- złożenie wniosku po terminie

W ww. regulaminie przewidziano możliwość uzupełnienia lub skorygowania braków formalnych w złożonym wniosku.

W 2018 r. i 2019 r. nie było obligatoryjnego wymogu dołączania do wniosku o dotację dokumentów, które były już w posiadaniu WUOZ, tj. decyzji o wpisie do rejestru zabytków i ważnego pozwolenia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków na prowadzenie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych. Wnioski o dotacje na dofinansowanie prac, które mają być przeprowadzone

²¹ Zarządzenie nr 2/2019 Podkarpackiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Przemysłu z dnia 15 stycznia 2019 r. w sprawie ustalenia regulaminu przyznawania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytkach ruchomych i nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków ze środków będących w dyspozycji Podkarpackiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Przemysłu na 2019 r., W latach 2016-2018 zarządzenia o powyższej treści miały nadane numery, odpowiednio: 2/2018 z dnia 15 stycznia 2018 r., 1/2017 z dnia 11 stycznia 2017 r., 1/2016 z dnia 11 stycznia 2016 r.

²² Dalej: regulamin przyznawania dotacji.

²³ Załącznik nieobligatoryjny.

²⁴ Załącznik nieobligatoryjny.

²⁵ Dz. U. z 2016 r., poz. 1808 i 1948.

w danym roku, w którym dotacja ma być udzielona, powinny być złożone do WUOZ do 28 lutego tego roku.

(akta kontroli str.41-86)

W terminie do 31 marca każdego roku budżetowego Wojewódzki Konserwator Zabytków powoływała Komisję do oceny zakwalifikowanych wniosków pod względem merytorycznym i wskazania propozycji wyboru wniosków celem wprowadzenia wnioskowanych kwot dotacji do planu finansowo-rzeczowego WUOZ. Komisja określiła listę priorytetowych zadań konserwatorskich i dokonywała rozdziału środków w oparciu o kryteria:

- wartość historyczna, architektoniczna, naukowa zabytku - od 1 do 15 pkt,
- znaczenie historycznego układu przestrzennego lub zespołu budowlanego w skali miejscowości, powiatu, regionu - od 1 do 10 pkt,
- stan zachowania zabytku i potrzeba wykonania niezbędnych prac - od 1 do 15 pkt,
- konieczność kontynuacji lub zakończenia prac - od 1 do 10 pkt,
- zaangażowanie wnioskodawcy w remont zabytku - od 0 do 4 pkt (brak wkładu własnego - 0 pkt, wkład do 20% - 1 pkt, wkład od 20,01% do 50% - 2 pkt, wkład od 50,01% do 70% - 3 pkt, wkład powyżej 70% - 4 pkt),
- zaangażowanie wnioskodawcy oraz lokalnych grup dla zachowania zabytku - od 0 do 3 pkt,
- publiczna dostępność zabytku po przeprowadzonych pracach - od 0 do 3 pkt.

(akta kontroli str. 45-47, 55-58, 67-69)

W latach 2016-2019 złożone zostały wnioski o udzielenie dotacji na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytkach stanowiących materialne dziedzictwo kulturowe mniejszości narodowych (dotyczące zabytków ruchomych i nieruchomych) na łączne kwoty, odpowiednio: 5.223 tys. zł, 6.072 tys. zł, 5.985 tys. zł.

Kwoty przyznane w ww. latach wynosiły odpowiednio: 1.679 tys. zł, 1.413 tys. zł, 1.485 tys. zł, 903 tys. zł, co stanowiło odpowiednio: 32%, 23%, 25%, 10% środków finansowych, o których przydzielenie ubiegali się właściciele/zarządcy zabytków stanowiących materialne dziedzictwo mniejszości narodowych.

Wojewódzki Konserwator Zabytków wyjaśniła, m.in., że: (...) *nie jest możliwe udzielenie dotacji w pełnych, wnioskowanych wysokościach. Podział dotacji odbywa się zgodnie z obowiązującym regulaminem przyjętym zarządzeniem Podkarpackiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Beneficjenci składając wnioski o dofinansowanie prac remontowo-konserwatorskich, składają kosztorysy inwestorskie na duże zakresy prac. Jest to weryfikowane przy zawieraniu umów na dofinansowanie, kiedy załącznikiem do umowy jest kosztorys ofertowy uzyskany w wyniku wyboru wykonawcy tych prac. Beneficjenci na etapie składania wniosków o dotacje, składają także wnioski do innych instytucji i często otrzymują dofinansowanie. Wpływa to na wysokość ogólną zadania i zakres prac. Zgodnie z obowiązującymi przepisami suma udzielonych dotacji nie może przekraczać 100% kosztów zadania.*

Kwoty dotacji celowych na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytkach mniejszości narodowych, niewykorzystane przez beneficjentów, wynosiły w latach 2016-2018 odpowiednio: 131,9 tys. zł, 143,2 tys. zł, 154 tys. zł, co stanowiło odpowiednio: 8%, 10%, 10%, kwot udzielonych dotacji celowych na prace konserwatorskie przy zabytkach mniejszości narodowych.

Wojewódzki Konserwator Zabytków wyjaśniła, że *kwoty dotacji przyznanych nie zostały wykorzystane z powodu rezygnacji w części lub całości z zakresu prac objętych umową, na podstawie zmiany kosztów zadania wynikających z kosztorysów ofertowych, a także na skutek wyliczenia tzw. kosztów*

kwalfikowanych zadania wynikających z weryfikacji kosztorysów. Kwoty dotacji niewykorzystane przez beneficjentów są komisyjnie dzielone na podstawie przyjętych wniosków o zwiększenie dofinansowania lub prosby o ponowne rozpatrzenie wniosku lub wniosków na refundację prac składanych w terminie do 30 czerwca każdego roku.

(akta kontroli str. 15-40, 413-416)

W latach objętych kontrolą do WUOZ wpłynęło łącznie 1426 wniosków o udzielenie dotacji na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytkach (w 2016 r. - 464, w 2017 r. - 487, w 2018 r. - 475, w 2019 r. - 428), z tego 327 wniosków (w 2016 r. - 74, w 2017 r. - 92, w 2018 r. - 81, w 2019 r. - 80) dotyczyło zabytków mniejszości narodowych, co stanowiło 23 % wszystkich wniosków o udzielenie dofinansowania na te prace. Spośród złożonych wniosków o udzielenie dotacji na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytkach mniejszości narodowych łącznie 221 uzyskało dotację, 96 wniosków nie uzyskało dotacji (tj. 29%).

(akta kontroli str. 7-14, 16-40)

W latach 2016-2019 do WUOZ złożono ogółem 327 wniosków (tj. odpowiednio: 74, 92, 81, 80) wniosków na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytkach stanowiących materialne dziedzictwo kulturowe mniejszości narodowych. Liczba wniosków, które nie uzyskały dotacji wynosiła odpowiednio: 9, 31, 23, 33, co stanowiło odpowiednio: 12%, 34%, 28%, 41% wszystkich wniosków na ww. prace przy zabytkach mniejszości narodowych.

Zgodnie z regulaminem przyznawania dotacji Wojewódzki Konserwator Zabytków do 31 marca każdego roku powoływała komisję do oceny zakwalifikowanych wniosków pod względem merytorycznym. Komisja określała listę priorytetowych zadań konserwatorskich, dokonywała oceny wnioskowanych zadań i rozdziału środków w oparciu o ustalone, w regulaminie przyznawania dotacji, kryteria merytoryczne. W związku z powyższym złożenie wniosku nie było równoznaczne z przyznaniem dotacji.

W latach objętych kontrolą ogółem dwa wnioski odrzucono ze względów formalnych²⁶. Stanowiło to 2,5% wniosków odrzuconych w 2018 r. i 0,6% wszystkich wniosków złożonych w latach objętych kontrolą, w relacji do złożonych. Powodem odrzucenia były braki formalne (nieaktualne pozwolenia²⁷ na prowadzenie prac konserwatorskich).

(akta kontroli str. 40, 42-101)

Badaniem objęto 10 umów z lat objętych kontrolą o udzielenie dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytkach stanowiących materialne dziedzictwo kulturowe mniejszości narodowych, wpisanych do rejestru zabytków, jak również pozwoleń na wykonywanie prac remontowych (przy tych zabytkach), i tak:

- parafia greckokatolicka pw. Narodzenia NMP W Chotyńcu, Chotyńiec 54, 37-552 Młyny, wnioskowała o przyznanie dotacji na zadanie pod nazwą: *Wykonanie prac konserwatorskich przy Zacheuszach z płaskorzeźbionymi przedstawieniami apostołów (5 sztuk) z cerkwi greckokatolickiej w Chotyńcu*, wnioskowana kwota dotacji wynosiła 59.6 tys. zł, kwota przyznana przez WUOZ wynosiła 20 tys. zł,
- parafia rzymskokatolicka pw. Świętej Trójcy, ul. Rynek 35, 37-700 Leżajsk, wnioskowała o przyznanie dotacji na zadanie pod nazwą: *Pełna konserwacja polichromii prezbiterium i I przęsła w kościele filialnym, dawnej cerkwi*

²⁶ W 2018 r., odrzucone wnioski dotyczyły dofinansowania prac konserwatorskich przy zabytkach ruchomych.

²⁷ Wnioskodawca: Parafia Rzymskokatolicka p.w. Wniebowzięcia NMP ul. Kościuszki 6, 37-530 Sieniawa (3 ikony Ikonostasu z dawnej cerkwi grecko-katolickiej pw. Nikity w Leżachowie), Parafia Rzymskokatolicka pw. św. Wojciecha w Cieszanowie ul. Sobieskiego 2, 37-611 Cieszanów (ołtarzyk z ikoną Boże Narodzenie).

- greckokatolickiej w Leżajsku - I etap, wnioskowana kwota dotacji wynosiła 100 tys. zł, kwota przyznana przez WUOZ wynosiła 65 tys. zł,
- parafia greckokatolicka pw. Narodzenia NMP, w Chotyńcu, Chotyńiec 54, 37-552 Młyny, wnioskowała o przyznanie dotacji na zadanie pod nazwą: *Prace konserwatorskie pokrycia i ścian oraz wykonanie instalacji odgromowej cerkwi i dzwonnicy w Chotyńcu*, wnioskowana kwota dotacji wynosiła 61 tys. zł, kwota przyznana przez WUOZ wynosiła 50 tys. zł,
 - parafia prawosławna pw. św. Archaniola Michała w Pielgrzymce, 38-223 Osiek Jasielski, wnioskowała o przyznanie dotacji na zadanie pod nazwą: *Wykonanie prac konserwatorskich przy polichromii południowej ściany prezbiterium cerkwi prawosławnej w Pielgrzymce*, wnioskowana kwota dotacji wynosiła 22,4 tys. zł, kwota przyznana przez WUOZ wynosiła 20 tys. zł,
 - Gmina Pruchnik, ul. Rynek 1, 37-560 Pruchnik, wnioskowała o przyznanie dotacji na zadanie pod nazwą: *Wykonanie izolacji pionowej ścian fundamentowych w dawnej cerkwi w Kramarzówce - I etap*, wnioskowana kwota dotacji wynosiła 40 tys. zł, kwota przyznana przez WUOZ wynosiła 20 tys. zł,
 - parafia rzymskokatolicka pw. św. Franciszka z Asyżu w Wadowicach Dolnych, wnioskowała o przyznanie dotacji na zadanie pod nazwą: *Wykonanie izolacji przeciwwilgociowej pionowej oraz wykonanie odwodnienia fundamentów kościoła parafialnego w Wadowicach Dolnych*, wnioskowana kwota dotacji wynosiła 67 tys. zł, kwota przyznana przez WUOZ wynosiła 30 tys. zł,
 - parafia rzymskokatolicka p.w. Ofiarowania NMP w Pełnatyczach, 37-205 Zarzecze, wnioskowała o przyznanie dotacji na zadanie pod nazwą: *Roboty budowlane remontowo-konserwatorskie, wykonanie tynków wewnętrznych renowacyjnych w budynku kościoła parafialnego w Pełnatyczach*, wnioskowana kwota dotacji wynosiła 122,7 tys. zł, kwota przyznana przez WUOZ wynosiła 30 tys. zł,
 - parafia archikatedralna obrządku greckokatolickiego pw. św. Jana Chrzyciela, ul. Chopina 8, 37-700 Przemyśl, wnioskowała o przyznanie dotacji na zadanie pod nazwą: *Remont pokrycia gontowego dachu cerkwi w Łuczycach - kontynuacja prac zgodnie z kosztorysem ofertowym i graficznym przedstawieniem zakresu rzeczowego*, wnioskowana kwota dotacji wynosiła 100 tys. zł, kwota przyznana przez WUOZ wynosiła 30 tys. zł,
 - parafia rzymskokatolicka pw. Przemienienia pańskiego, Końskie 38, 36-204 Dydnia, wnioskowała o przyznanie dotacji na zadanie pod nazwą: *Kontynuacja prac konserwatorsko-restauratorskich ołtarza głównego z dawnej cerkwi w Końskim - II etap prac*, wnioskowana kwota dotacji wynosiła 62,8 tys. zł, kwota przyznana przez WUOZ wynosiła 20 tys. zł,
 - parafia prawosławna pw. Pokrowa MB w Kłokowicach, 37-734 Fredropol, wnioskowała o przyznanie dotacji na zadanie pod nazwą: *Wykonanie II etapu prac remontowo-konserwatorskich w cerkwi prawosławnej w Młodowicach obejmujących prace przy fundamentach, ścianach, schodach zewnętrznych oraz malowanie dachu nad zakrystią*, wnioskowana kwota dotacji wynosiła 55 tys. zł, kwota przyznana przez WUOZ wynosiła 24,8 tys. zł.

Na podstawie analizy zapisów wybranych losowo ww. 10 umów²⁸ o udzielenie dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytkach stanowiących materialne dziedzictwo kulturowe mniejszości narodowych, wpisanych do rejestru zabytków, jak również pozwoleń na wykonywanie prac remontowych (przy tych zabytkach) ustalono, że:

²⁸ Nr 69/K/2018 z 3.07.2018 r., nr 51/K/2018 z 22.06.2018 r., nr 133/R/2018 z 20.08.2018 r., nr 134/K/2016 z 5.09.2018 r., nr 98/R/2017 z 26.07.2017 r., nr 72/R/2017 z 12.07.2017 r., 15/R/2018 z 25.05.2018 r., nr 93/R/2016 z 21.07.2016 r., nr 29/K/2019 z 31.05.2019 r., nr 9/R/2019 r.

- w dokumentacji tych spraw nie było zapisów dotyczących wykorzystania lub ochrony dofinansowanego obiektu,
- w umowach o udzielenie dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku mniejszości narodowych, wpisanym do rejestru zabytków, zawarto zapis zobowiązujący beneficjenta do umieszczenia w eksponowanym i ogólnie dostępnym miejscu tablicy informacyjnej przy zabytku w trakcie realizacji zadania oraz w zabytku na okres 3 lat po zakończeniu zadania zapisu: "*Dofinansowano ze środków Podkarpackiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków*", ponadto beneficjent był zobowiązany do umieszczenia we wszelkich materiałach informacyjnych zapisu: "*Dofinansowano ze środków PWKZ*",
- w umowach w sprawie dotacji celowej na prace konserwatorskie lub restauratorskie przy zabytku wpisanym na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków (§ 4, pkt 4 ww. umowy) określono wymóg przekazania dokumentacji fotograficznej wykonanych prac konserwatorskich - powykonawcza dokumentacja fotograficzna zabytku zapisana na informatycznym nośniku danych wraz z zezwoleniem na nieodpłatne korzystanie z zawartych w niej fotografii w zakresie ich utrwalania, zwielokrotniania i rozpowszechniania, w szczególności techniką drukarską, reprograficzną, lub cyfrową, przez organ, który dotacji celowej udzielił,
- służby konserwatorskie weryfikowały rzeczowy zakres zadań, na które udzielono dotacji, poprzez oględziny i komisyjne odbiory prac remontowo-konserwatorskich z udziałem pracowników WUOZ, właścicieli lub zarządców obiektów, pracowników podmiotów wykonujących prace remontowe przy zabytku,
- w objętych badaniem sprawach nie stwierdzono wykorzystania dotacji niezgodnie z umową, nie wystąpiła konieczność zwrotu dotacji w całości lub części,
- wydatkowanie środków było zgodne z postanowieniami umowy.

(akta kontroli str.102-130)

4. Na stronie internetowej BIP WUOZ²⁹ prowadzony był wykaz dotacji udzielonych przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w latach 2014-2019, zawierający dane: miejscowość i obiekt, wnioskodawcę, zakres prac, kwotę kosztorysową, kwotę wnioskowaną, procent dotacji, kwotę przyznaną.

Było to ogólnie dostępne źródło informacji dla starostów, wójtów i innych osób zainteresowanych dotowaniem prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru z budżetu państwa.

Ponadto w WUOZ corocznie sporządzano sprawozdania z działalności i rozliczenie finansowe z udzielonych dotacji na dofinansowanie prac konserwatorskich.

Wykazy rozliczonych dotacji na prace remontowo-konserwatorskie przyznane w danym roku stanowiły załącznik do sprawozdania za dany rok.

Sprawozdania te przesyłano do Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Marszałka Województwa Podkarpackiego i Wojewody Podkarpackiego, informując w ten sposób te organy o przyznanych dotacjach.

Wojewódzki Konserwator Zabytków w 2017 r. i w 2018 r. (w odniesieniu do zabytków nieruchomości) informował inne organy³⁰ uprawnione do dofinansowywania prac konserwatorskich i remontowych przy zabytkach o udzielonych przez siebie dotacjach, w formie odrębnych pism.

(akta kontroli str. 102-104, 172-194, 213-244)

²⁹ <http://wuooprzemysl.pl/index.php/site/page/100#Wykaz%20dotacji>

³⁰ Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Sejmik Województwa Podkarpackiego, rady gmin, rady powiatów.

5. W imieniu Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków zostało złożone zawiadomienie do organów ścigania³¹, w sprawie niszczenia położonego w miejscowości Koniusza zespołu cerkiewnego greckokatolickiego, wpisanego do rejestru zabytków pod numerem A-169, tj. o czyn z art. 108 ust.1 ustawy o ochronie zabytków. Czyn karalny polegał na nielegalnym posadowieniu na obszarze chronionym wpisem do rejestru zabytków sarkofagu z krzyżem. Wskazany obszar to własność Parafii Rzymskokatolickiej pw. Narodzenia NMP w Kormanicach.

Postanowieniem z 30 czerwca 2018 r. Prokurator Rejonowy w Przemyślu odmówił wszczęcia śledztwa w sprawie niszczenia, położonego w Koniuszy zespołu cerkiewnego greckokatolickiego, wpisanego do rejestru zabytków pod numerem A-169, tj. o czyn z art. 108 ust. 1 ustawy o ochronie zabytków.

Rozstrzygnięcie oparto na art. 17 § 1 pkt 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego³² z powodu braku znamion czynu zabronionego.

Prokurator Rejonowy w Przemyślu dokonując analizy zgromadzonych w sprawie materiałów pod kątem zaistnienia czynu zabronionego określonego w art. 108 ustawy o ochronie zabytków przyjął, że nielegalne posadowienie na obszarze chronionym wpisem do rejestru zabytków sarkofagu z krzyżem nie wyczerpuje znamion tego czynu zabronionego.

Działania te bowiem nie ingerują bezpośrednio w obiekty zabytkowe, a posadowiony sarkofag nie zakłóca walorów widokowych tego zabytku.

Od przedmiotowego postanowienia nie zostało wniesione zażalenie.

(akta kontroli str. 359-389)

6. W latach 2016-2019 do WUOZ w sumie wpłynęło siedem skarg, z których żadna nie dotyczyła obiektów stanowiących materialne dziedzictwo kulturowe mniejszości narodowych, znajdujących się na terenie województwa podkarpackiego.

(akta kontroli str. 403)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W 2018 r. odrzucono z przyczyn formalnych dwa wnioski o udzielenie dotacji celowej, na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków z 81 złożonych ogółem (co stanowiło 2,5%), z uwagi na (załączone do wniosków) nieaktualne pozwolenia na prace konserwatorskie przy zabytku, pomimo braku wymogu prawnego załączania takiego pozwolenia do wniosku. Wnioskodawcami byli:

- parafia rzymskokatolicka p.w. św. Wojciecha w Cieszanowie - zabytek przewidziany do prac konserwatorskich to ołtarzyk z ikoną Boże Narodzenie w dawnej cerkwi, kwota wnioskowana - 10 tys. zł,

- parafia rzymskokatolicka pw. Wniebowzięcia NMP ul. Kościuszki 6 - zabytek przewidziany do prac konserwatorskich to trzy ikony ikonostasu z dawnej cerkwi grekokatolickiej pw. św. Nikity w Leżachowie, kwota wnioskowana - 44,2 tys. zł.

Treść wniosków (zakres) określa rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z 16 sierpnia 2017 r.³³ w sprawie dotacji celowej na prace konserwatorskie lub restauratorskie przy zabytku wpisanym na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków. W paragrafie 6 ww. rozporządzenia wymienione są elementy składowe wniosku, wśród których nie zostało uwzględnione pozwolenie konserwatora na prowadzenie prac konserwatorskich.

³¹ Znak IRN-II.5180.1.2018.AB z dnia 1 marca 2018 r.

³² Dz. U. z 2018 r., poz. 1987 ze zm. j. t.

³³ Dz. U. z 2017 r., poz. 1674.

Z obowiązujących przepisów nie wynika, aby na etapie składania wniosku należało dysponować (aktualnym) pozwoleniem na prace konserwatorskie. Było to także niezgodne z wymogami regulaminu dot. zasad udzielania dotacji przez WKZ.

Zgodnie z § 9 ww. rozporządzenia w przypadku udzielania dotacji celowej na przeprowadzenie prac przy zabytku wpisanym na Listę Skarbów Dziedzictwa albo prac przy zabytku wpisanym do rejestru, których wykonawca powinien być wyłoniony na podstawie przepisów ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. - Prawo zamówień publicznych³⁴, wnioskodawca po wyłonieniu wykonawcy tych prac, jest obowiązany przekazać organowi udzielającemu dotacji, m.in. pozwolenie organu ochrony zabytków na prowadzenie prac przy zabytku wpisanym na Listę Skarbów Dziedzictwa albo prac przy zabytku wpisanym do rejestru, które mają być przedmiotem dotacji.

Wojewódzki Konserwator Zabytków wyjaśniła, że zgodnie z art. 36 ust.1 ustawy o ochronie zabytków, pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków wymaga prowadzenie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków. Przepis § 14 ust. 1 pkt 6 rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, prac restauratorskich i badań konserwatorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków albo na Listę Skarbów Dziedzictwa (...) określa, że pozwolenie zawiera wskazanie terminu jego ważności. Dwa wnioski złożone w terminie do końca lutego 2018 r. zawierały pozwolenia z terminem ważności do dnia 31 grudnia 2017 r., a więc na dzień składania wniosku straciły ważność. Ponieważ prace muszą być realizowane w oparciu o ważne pozwolenia, wnioski o udzielenie dotacji celowej nie były brane do rozpatrywania i określono je jako „odrzucone”. Wnioskodawcy o powyższym fakcie zostali poinformowani telefonicznie. Jeden z nich w dniu 11 lutego 2019 r. wystąpił do WUOZ o wydanie nowego pozwolenia, które uzyskał 25 lutego 2019 r. oraz decyzją komisji otrzymał dotację celową na ich realizację w roku bieżącym.

Wojewódzki Konserwator Zabytków dodała, że biorąc pod uwagę wieloletnie doświadczenie i posiadane środki finansowe na udzielanie dotacji celowej w ocenie tutejszego urzędu wnioski o dofinansowanie powinny być sporządzane na podstawie wydanego, ważnego pozwolenia konserwatorskiego. Pozwolenie określa zakres prac do realizacji i daje podstawę do wyceny jego kosztów, stąd wniosek wypełniony bez pozwolenia jest nieprawdziwy.

W opinii Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków ww. rozporządzenie wymaga korekty w zakresie pozwoleń.

Zdaniem NIK termin ważności pozwolenia na prace konserwatorskie na etapie przyjmowania wniosku o udzielenie dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, nie powinien być brany pod uwagę przy rozpatrywaniu wymogów formalnych. Tym samym odrzucenie dwóch wniosków w świetle ww. przepisów było nieuzasadnione.

(akta kontroli str. 40, 87-101, 213, 390)

2. Organ nie zawiadomił dwóch ww. wnioskodawców³⁵ o odrzuceniu ich wniosków (w aktach tych spraw brak było dowodów świadczących o poinformowaniu wnioskodawców), które zostały złożone celem udzielenia dotacji celowej w 2018 r. na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków (ołtarzyk z ikoną Boże Narodzenie w dawnej cerkwi w miejscowości Kowalówka i trzy ikony Ikonostasu z dawnej cerkwi greckokatolickiej pw. św. Nikity w miejscowości Leżachów).

³⁴ Dz. U. z 2017 r. poz. 1579.

³⁵ Wnioskodawca: Parafia Rzymskokatolicka pw. św. Wojciecha w Cieszanowie, Parafia Rzymskokatolicka pw. Wniebowzięcia NMP w Sieniawie.

Zgodnie z art. 36 §1 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego³⁶ o każdym przypadku niezakończona sprawy w terminie organ administracji publicznej jest obowiązany zawiadomić strony, podając przyczyny zwłoki, wskazując nowy termin zakończenia sprawy oraz pouczając o prawie do wniesienia ponażenia.

Wojewódzki Konserwator Zabytków wyjaśniła, że wnioskodawcy o powyższym fakcie zostali poinformowani telefonicznie.

Jeden z nich w dniu 11 lutego 2019 r. wystąpił do WUOZ o wydanie nowego pozwolenia, które uzyskał 25 lutego 2019 r. oraz decyzją komisji otrzymał dotację celową na ich realizację w roku bieżącym.

Ze względu na brak w aktach tych dwóch spraw dowodów na telefoniczne udzielenie informacji stronom o odrzuceniu ich wniosków z przyczyn formalnych, NIK nie przyjmuje powyższych wyjaśnień z uwagi na obowiązującą w postępowaniu administracyjnym zasadę pisemności.

W myśl przepisów art. 14 § 1 i 2 Kpa sprawy należy zakończyć w formie pisemnej lub w formie dokumentu elektronicznego w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne³⁷, doręczanego środkami komunikacji elektronicznej.

Sprawy mogą być zakończane ustnie, telefonicznie, za pomocą środków komunikacji elektronicznej w rozumieniu art. 2 pkt 5 ustawy z dnia 18 lipca 2002 r. o świadczeniu usług drogą elektroniczną³⁸ lub za pomocą innych środków łączności, gdy przemawia za tym interes strony, a przepis prawny nie stoi temu na przeszkodzie. Treść oraz istotne motywy takiego zakończenia powinny być utrwalone w aktach w formie protokołu lub podpisanej przez stronę adnotacji.

(akta kontroli str. 40, 87-101, 213, 390)

OCENA CZĄSTKOWA

Wojewódzki Konserwator Zabytków wywiązywała się z obowiązku sprawowania nadzoru konserwatorskiego nad zabytkami mniejszości narodowych, przekazywała środki na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytkach mniejszości narodowych stosownie do posiadanych środków finansowych i potrzeb beneficjentów, a także prowadziła wykaz udzielonych dotacji na te prace i informowała o ich udzieleniu inne organy uprawnione również do dotowania tego typu robót konserwatorskich.

Stwierdzone nieprawidłowości polegały na nieuzasadnionym odrzuceniu dwóch wniosków o dofinansowanie z przyczyn formalnych z 81 złożonych w 2018 r. (2,5%), jak również niepoinformowaniu o tym fakcie dwóch wnioskodawców.

OBSZAR

2. Współpraca przy realizacji działań i celów ochrony materialnego dziedzictwa kulturowego mniejszości narodowych

Opis stanu faktycznego

1. W 2012 r. ówczesny wojewoda podkarpacki zawarł porozumienie z prezydentem miasta Krosna w sprawie powierzenia prowadzenia niektórych zadań z zakresu właściwości Podkarpackiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Wojewoda podkarpacki powierzył prezydentowi miasta Krosna prowadzenie spraw z zakresu ochrony zabytków nieruchomych, w tym wydawanie decyzji i postanowień.

(akta kontroli str. 408-412)

³⁶ Dalej: Kpa.

³⁷ Dz. U. z 2017 r. poz. 570 oraz z 2018 r. poz. 1000, 1544 i 1669.

³⁸ Dz. U. z 2017 r. poz. 1219 oraz z 2018 r. poz. 650.

Wojewódzki Konserwator Zabytków współpracowała z właścicielami i użytkownikami zabytków, w tym samorządy poprzez przeprowadzanie kontroli i komisji konserwatorskich z urzędu lub na wniosek strony, wydawanie zaleceń pokontrolnych, pozwoleń na prowadzenie określonych prac, kontrolę ich realizacji, dokonywanie odbiorów prac konserwatorskich.

Jak wyjaśniła Wojewódzki Konserwator Zabytków, *na terenie województwa podkarpackiego duża grupa zabytków stanowiących materialne dziedzictwo kulturowe mniejszości narodowych, jak zespoły cerkiewne i cmentarze, jest własnością organizacji mniejszości narodowych, takich jak: Fundacja Ochrony Dziedzictwa Żydowskiego w Warszawie, Gmina Wyznaniowa Żydowska w Krakowie, Stowarzyszenie Ratowania Cerkwi w Baligródzie, Stowarzyszenie Królik Wołoski. Poza tym działające na terenie Podkarpacia organizacje, takie jak: Stowarzyszenie na Rzecz Ochrony Dziedzictwa Żydów Ziemi Dukielskiej - Sztetl w Dukli, Stowarzyszenie Mniejszości Karpackich w Zagórzcu, Stowarzyszenie Tradycji i Kultury Parafii Tyniowice, Stowarzyszenie Karpat Wschodnich prowadzą remonty zabytków, wymagające ich stałej współpracy z WUOZ.*

Wojewódzki Konserwator Zabytków wyjaśniła, że: (...) *inne formy współpracy z zarządcami zabytków mniejszości narodowych, samorządem terytorialnym polegają na udostępnianiu materiałów ikonograficznych do wykorzystania w publikacjach i pomocy merytorycznej przy organizacji konferencji i spotkań.*

(akta kontroli str. 195-212, 245-297)

Wojewódzki Konserwator Zabytków nieodpłatnie udostępniała do wglądu właścicielowi lub posiadaczowi zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru, posiadanej przez siebie dokumentacji tego zabytku niezbędnej przy jego zagospodarowaniu na cele użytkowe. W 2016 r. złożono jeden taki wniosek, w 2017 r. - trzy, w 2018 - pięć, w 2019 r. - dwa. Wnioski były rozpatrywane w dniu ich złożenia do WUOZ.

Wojewódzki Konserwator Zabytków przedstawiała zalecenia konserwatorskie (pokontrolne), określające sposób korzystania z zabytku, jego zabezpieczenia i wykonania prac konserwatorskich, a także zakres dopuszczalnych zmian. W opisie zaleceń pokontrolnych wskazywano (zalecano) sposoby realizacji poszczególnych rodzajów prac konserwatorskich i załączano protokoły pokontrolne ze szczegółowymi opisami zakresu wymaganych prac. W latach objętych kontrolą wydanych zostało odpowiednio: 16, 13, 23, 5 zaleceń pokontrolnych dotyczących zabytków mniejszości narodowych.

(akta kontroli str. 196 - 212, 246, 330-345)

2. Na terenie województwa podkarpackiego działało 9 społecznych opiekunów zabytków.

Jak wyjaśniła Wojewódzki Konserwator Zabytków, (...) *współpraca ze społecznymi opiekunami zabytków jest dosyć ścisła. Spośród nich na rzecz zabytków mniejszości narodowych aktywnie działa szczególnie jedna osoba z Nowego Żmigrodu. Inicjuje prace konserwatorskie, pozyskuje fundusze i załatwia formalności związane z pozwoleńiami konserwatorskimi na renowację zabytkowych nagrobków i budowli na terenie cmentarzy. Za swoją działalność społeczny opiekun uhonorowany został odznaką "Za opiekę nad zabytkami", Austriackim Czarnym Krzyżem i dyplomem w programie "Chroniąc pamięć".*

(akta kontroli str. 246-247, 298)

3. Do dnia 3 lipca 2019 r. przy Wojewódzkim Konserwatorze Zabytków nie działała Wojewódzka Rada Ochrony Zabytków³⁹, jako organ opiniodawczy w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

Wojewódzki Konserwator Zabytków wyjaśniła, że: (...) 6 listopada 2017 r. zwróciła się do Generalnego Konserwatora Zabytków w Warszawie o zaopiniowanie projektu regulaminu WROZ wraz ze składem członków. Odpowiedź na powyższe pismo wpłynęła do WUOZ 16 stycznia 2019 r., w którym zawarto uwagi dotyczące projektu regulaminu organizacyjnego WROZ w przedmiocie kierowania jej pracami oraz braku rozstrzygnięcia zwrotu kosztów podróży członkom.

W dniu 14 marca 2019 r. poprawiony regulamin organizacyjny przekazano Generalnemu Konserwatorowi Zabytków w Warszawie. Po uzyskaniu 3 lipca 2019 r. z Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego informacji o pozytywnym zaopiniowaniu, zaproponowanego przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków składu WROZ, nadany został regulamin WROZ. Tym samym WROZ została powołana na okres 5 lat.

Wojewódzki Konserwator Zabytków w związku z powyższym nie zasięgała opinii WROZ w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami mniejszości narodowych. Wojewódzki Konserwator Zabytków wyjaśniła, że: (...) do WUOZ nie wpłynęły wnioski, które wymagałyby uzgodnienia z WROZ.

(akta kontroli str. 249, 391-402, 404-407)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

OCENA CZĄSTKOWA

Wojewódzki Konserwator Zabytków współpracowała z właścicielami i/lub posiadaczami zabytku mniejszości narodowych, a także organizacjami mniejszości narodowych funkcjonującymi na terenie województwa podkarpackiego oraz ze społecznymi opiekunami zabytków, m.in. nieodpłatnie udostępniając do wglądu posiadaną przez siebie dokumentację zabytku niezbędną przy jego zagospodarowaniu, wydając zalecenia konserwatorskie oraz udostępniając materiały ikonograficzne do wykorzystania w publikacjach. Współpraca ta umożliwiała Wojewódzkiemu Konserwatorowi Zabytków ocenę celów ochrony materialnego dziedzictwa kulturowego mniejszości narodowych. Wojewódzki Konserwator Zabytków nie zasięgała opinii WROZ w zakresie opiniowania zabytków mniejszości narodowych z uwagi na brak spraw, które wymagałyby tego typu uzgodnień.

IV. Wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące wnioski:

Wnioski

1. Przyjmowanie i rozpatrywanie wniosków o udzielenie dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków w oparciu o obowiązujące przepisy prawa.
2. Informowanie stron o sposobie załatwienia sprawy w sposób udokumentowany.

³⁹ Dalej: WROZ.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Rzeszowie. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania
uwag i wykonania
wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Rzeszów, 24/07/ 2019 r.

Kontroler
Dagmara Mazurkiewicz-Karasińska
główny specjalista kontroli
państwowej

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Rzeszowie
Dyrektor
Wiesław Motyka

/-/

/-/